

A hatvan éves pesti tűzoltó

(A Világ tudósítójától.) A budapesti tűzoltóság Kun uccai épületének a főkapujából két életnagyságú viaszfigura néz ki az uccára. A viaszfigurák a régi Pest tűzoltóinak uniformisába vannak öltöztetve, az egyik kürtöt és piros zászlót tart a kezében, a másik pedig füstálarcával, aszbeszt-köpnegyen jelképezi az önfeláldozó tűzoltót, amikor a veszélyeztetett helyre siet. A két figurát különböző rekvizitumok veszik körül a tágas aranycirádás előcsarnokban, amelyet tulajdonképpen *tűzoltó-múzeumnak* neveznek. A múzeumban gondosan csoportosítva a pesti tűzoltó fejlődésének történetét szemléltetik, az *első kézierő fecskendőtől kezdve a modern Niagara fecskendőig.*

A pesti tűzoltó története 1863-ban kezdődik, amikor gróf *Széchenyi* Ödön pasa megszervezte a tűzoltóságot. Hét év múlva *Pesten és Budán* már szervezett hivatásos tűzoltóság működött, amelynek parancsnokai, tisztjei és önkéntes közlegényei voltak. 1896-ban a Millenáris kiállításon a pesti tűzoltóság nagy apparátussal vett részt, 1900-ban pedig a párizsi világkiállításon állított ki két modellt a régi típusú mozdonyfecskendőkől. Amíg a pesti tűzoltó a primitív kézifecskendőtől eljutott a modern Niagara benzínmotoros fecskendőig, addig pontosan hatvankét évnek kellett elmúlnia, ami nem is olyan nagy idő a tűzoltótestület fejlődésében. A pesti tűzoltóság vezetői éveken keresztül járták a külföldet és a tanulmányutakon szerzett tapasztalataikkal fejlesztették a hazai tűzoltóságot.

Az eskütéri toronyőr

A régi pesti tűzoltók a hetvenes években az Eskü téren tanyáztak és akkor még nem ismerték a telefont, és a tűzoltóságot a veszedelemre a toronyőr figyelmeztette. Az eskütéri toronyőr, amely a legfelsőbb toronyban őrködött és figyelte, hogy mikor szalad fel a vörös kakas valamelyik pesti bérház tetejére, a régi időkre való emlékezésül ott áll életnagyságú viaszfigurában a *tűzoltó-múzeumban*. Lelógó hosszú bajusza és lengő fehér szakála van. Vész-kürtöt tart a kezében és piros zászlót, amellyel a tüzet jelezte. A toronyőr a

Budapestre vonatkozó ujságcikkek

Szerző: Fodor Tibor

Cím: A hatvan éves pesti tűzoltó

Forrás:

Bp

1925. 4. 12.

(Köt. v. füz.) (Oldal)

zászlóval és a kürttel jelezte, hogy hol látja a füstöt és kézilámpással adott jelt, hogy a füstöt milyen irányban látta felszállani. Abban az időben a tűzoltókat *Morse-jel*lekkel figyelmeztették a tüzre és *távíró-jelzések* alapján oltották a tüzet a pesti uccákon. Az eskütéri toronyőrrel állottak szoros összeköttetésben a régi tűzjelzők, ócska lámpások, primitív kézierőfecskendők, amelyeknek nagyon kis nyomásuk volt és a bérházak vízvezetékeivel voltak összekapcsolva.

Az őrség kutyája

A régi pesti önkéntes tűzoltóknak volt egy kedves kis foxi kutyájuk: *Pits*-nek hívták. A kis fox az *őrség kutyája* volt és az akkori pátriarkális időkben nagy hasznát vették neki. Az önkéntes tűzoltók annak idején belvárosi kávémerésekben és kis kocsmákban tanyáztak. Amikor a toronyőr az eskütéri toronyban tüzet jelezett és a kürt végigharsant a pesti bérházak fölött, a kis foxi idegesen szaladgált kávémerésről kávémerésre, kocsmáról kocsmára és percek alatt összetoborozta a gyantlanul iddogáló önkéntes tűzoltókat. Valószággal kiugatta őket a kocsmából. A tűzoltóaktanyában pedig, ahol a derék emberek éjszakai álmukat aludták, a kis kutya végigszaladt az ágyakon és hangos ugatásával fölébresztette őket.

Ha az okos kis kutya véletlenül hatvan évvel később születik, úgy most bizonyára valamelyik mozivállalat jól fizetett starja lenne. Így azonban csak az őrség kutyája maradt és a tűz színhelyén idegesen rohant folyosóról folyosóra, lépcsőházzal lépcsőházra, a padlásról a pincébe és mindenütt ott volt, ahol a tűzoltók a lángnyelvekkel birkóztak. A kis kutyának mégis szomorú vége lett. Kedvenc szokása volt, hogy amikor a tűzoltók a helyszínre robogtak, mindig a kocsni előtt szaladgált. Egy tűzoltó-szerkocsi keresztülgázolt rajta. A tűzoltók

azonban megsrattak és kegyeletből *kitö-*mették a kis foxit, amely munkateljesítés közben maradt a pesti uccakövezeten. Most ott van ő is a tűzoltó-múzeumban.

Amivel tüzet okoztak...

Külön-külön szekrényekben vannak a múzeumban elhelyezve azok a tárgyak, amelyek tüzet okoztak és veszélyeztették a pesti polgár életét. Különböző világítási csavarok, biztosítékok, vezetékek láthatók, amelyek a maguk primitívégükben számos tüzesetnek voltak az okozói. A tűzkémiai szekrényben azokat a robbanóanyagokat állították össze, amelyek szintén alkalmasak voltak és alkalmasak most is a tüzek előidézésére. A kakas- és kenesgyufán kí-

Osztályozás

Tárgy

614.84

Hely

Idő

"1865/1925"

Személy

Helyszám

vül kálium, celluloid, faszesz, terpentín, benzín és különböző féregirtószeresek halmozódtak össze az üvegszekrényben. A szomszédos szekrényben viszont a nagy tüzesetek maradványai vannak elhelyezve. A *Helvey-féle* festékgyár égéséből megmaradt kalórikus összetételű festékanyagok mellett ott hever egy összeégett revolver, amelyet egy öngyilkos fiatalember a szívének irányított, a golyótól tüzet fogott az ágy nemű és a szoba percek alatt elégett. A revolver sem menekült meg a tűzben, és a nagy hőségben, amelyet a tűz okozott, furcsa maszszává formálódott.

Ugyanott vannak az elégett *automobil maradványai, összeégett filmtekercsek* és a *Silos-telep* égésénél talált gabonamaradványok. A gyujtogatási objektumok között ott van a benzín, a gyertya, a petróleumba itatott vatta, kálium, foszfor, amelyekkel mesterséges módon idéztek elő tüzet. Ezek tulajdonképpen a régi Pest bűnjelét közé tartoznak.

A Párizsi Nagy Áruház emlékei

A múzeumba tették a *Párizsi Nagy Áruház* égésének az emlékeit is. Külön szekrényben egymás mellé helyeztek el díszmű-árakat, játékbabákat, tükröt és más tárgyakat, amelyeket meg tudtak menteni. Egy szökehajó játékbabán ott láthatók az égés nyomai.

A katasztrófális végű *Concordia*-malom égéséből visszamaradt gabonamasszák is a múzeum történetéhez tartoznak és emlékezésül külön üvegszekrény jutott a *Zukker-féle edény- és üvegyárak, amely tudvalevőleg nyolcszor égett le*. A *Kovald-gyár* robbanásából is maradtak vissza emlékek a tűzoltók múzeumában. Gyászkeretbe vannak foglalva a hősi halált halt tűzoltók fényképei. Külön helyen helyezték el a pesti tűz legutóbbi áldozatának, *Vince Gyulának* a fényképét, aki, mint ismeretes, a terézkör-

úti tűz alkalmával lelte halálát egy lezuhanó égő reklámtábla alatt.

Az utolsó német színház

A tűzoltók múzeumába került a legutolsó pesti német színháznak, a *Deutsches Theater*nek az emléke is. A színház ugyanis 1809 december 20-án leégett. Az utolsó előadás *színlapját megőrizték* a tűzoltók és a színlap szerint a darab, amely német nyelven utoljára szórakoztatta a pesti bürgeréket, a *Der Dummer August* című operett volt.

Színpad-technika szempontjából rendkívül fontosak, hogy a díszletek és a ruhák, amelyek a színpadhoz szükségesek, *tűzállóak legyenek*. A múzeum természetesen erről sem feledkezett meg és külön fülke jutott a színpadi kellékeknek, virágoknak, szőnyegeknek, függönyöknek, díszleteknek, amelyek tűzállóak, nem égnek el, nem kapnak lángra és a tűzben csupán megkormosodnak. Az érdekes múzeumnak *Kállay Imre* tűzoltó-főtiszt az öre, ő rendezi a múzeumot, amely szemléltető módon magyarázza a pesti tűzoltóság történetét.

Budapesten terjedelmére nézve a legnagyobb tűz a *Gregersen-fatelep* égése volt 1889-ben, ezt követték a kerepesiúti fatelepek égései, míg katasztrófális méreteiben a legnagyobb a *Concordia-malom* és a *Párizsi Nagy Áruház* égése volt.

A mozdonyfecskendő és a Niagara

A régi mozdonyfecskendőknél 16—20 emberre volt szükség, akik állandóan nyomták a vizet és ennek ellenére ezek a fecskendők maximális vízszállítása alig érte túl a 600 litert. A gőzfecskendők percnként már 1200 litert szolgáltatnak, azonban 30—40 perc kellett ahhoz, amíg a gőzfecskendőket működésbe hozták. A mozdonyfecskendő és a gőzfecskendő a múzeumba került.

A tűzoltólaktanya udvarán most már benzinmotoros turbinafecskendők állanak büszkén, amelyek percnként 1200—3000 liter vizet szolgáltatnak. Ezek közül a legmodernebbek a *Niagara-típusú, Fiat-motorosak*, amelyeknek maximális vízszolgáltatása percnként 3000 liter. A tűzoltóknak öt darab *Fiat-motoros* fecskendőjük van. A többiek *Daimler-motorosak* és négy villanymotoros. Az utóbbiak voltak az első tűzoltó-autók Budapesten.

A régi időkben, amíg a tűzoltólétrákat a ház falára odatámasztották, *harminchat percre* volt szükség. Most már *autó-tolólétrákkal* dolgoznak a tűzoltók, amelyeket az autó motorja által termelt villanyáram hajt. Ezek a „Magirus“-féle létrák, amelyek kiszámíthatatlan gyorsasággal emelkednek a levegőbe.

Pontosan kiszámították, hogy ha Budapesten minden szer kivonul és működésbe lép, akkor percnként *harmincötezer liter* vízzel lehet elborítani az égő objektumot.

Fodor Tibor.